

UNIEK EXEMPLAAR
'Villa des Roses'
GEVEILD VOOR
21 MILLE

„Een
boek
als

*dit heeft eigenlijk
geen prijs*”

door I. SITNIAKOWSKY

Op dezelfde avond dat Marcel Möring in Amsterdam de AKO-prijs won en Harry Mulisch door de jury werd gepasseerd, kwam bij het Utrechtse veilinghuis J.L. Beijers een uniek exemplaar van 'Villa des Roses', het debuut van Willem Elsschot uit 1913, onder de hamer, in perkament gebonden, op speciaal papier gedrukt, en met een ontroerende handgeschreven opdracht van Elsschot. Uit de opdracht blijkt dat 't het enige exemplaar was dat Elsschot van de uitgever had ontvangen. Hij schonk het aan Anna Christina van der Tak, de Nederlandse vriendin die hem met het schrijven had geholpen. „Ik hoop dat je er nu en dan in lezen zal,” merkte hij bescheiden op.

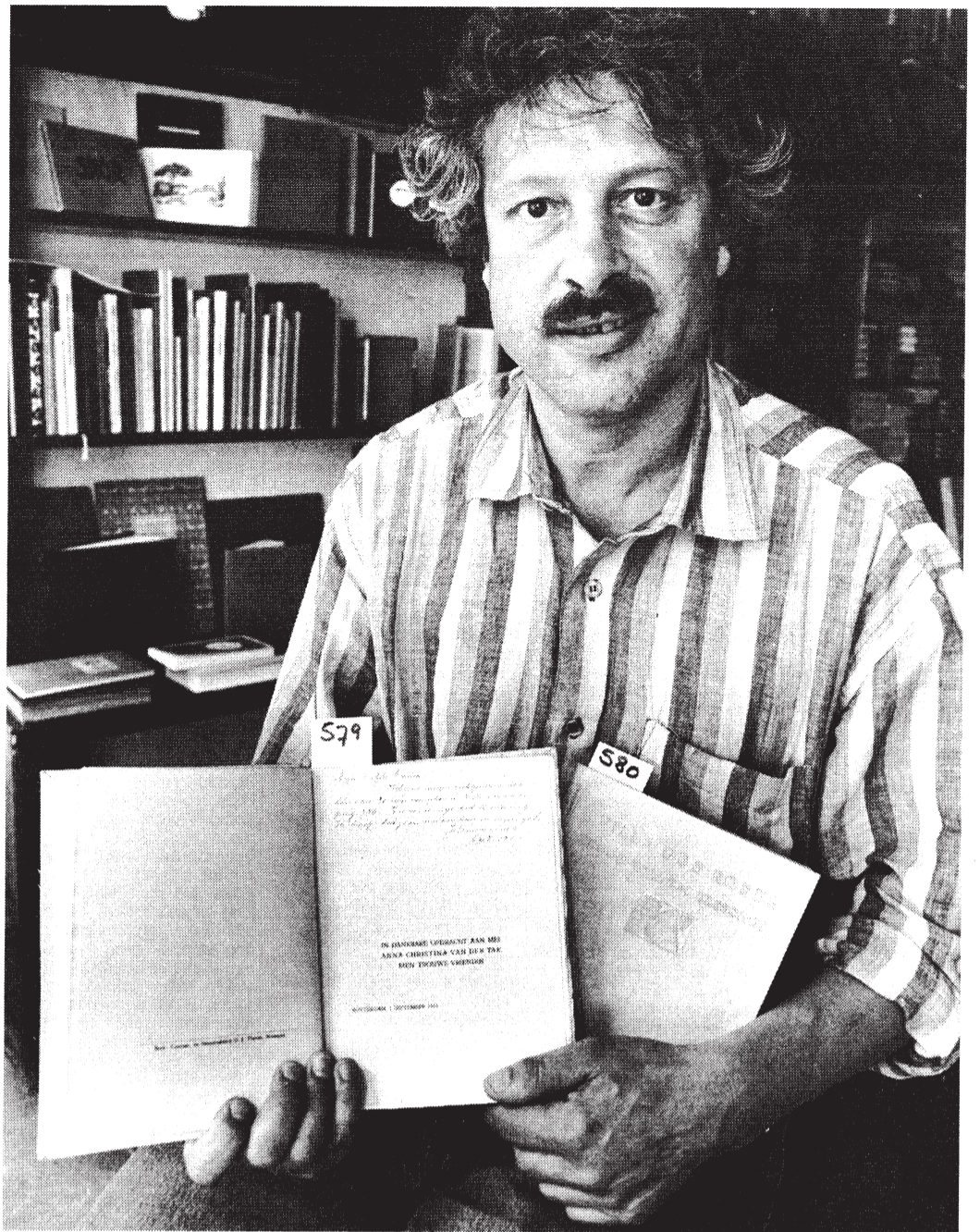
Het boek was afkomstig uit de nalatenschap van de vorig jaar overleden uitgever en classicus Johan Polak. De richtprijs bedroeg 400-500 gulden. Het bieden begon bij 1100 gulden. Een minuut later barstte er een spontaan applaus los, toen 'Villa des Roses' voor het recordbedrag van 21 mille (plus opgeld) in andere handen was overgegaan.

De Utrechtse antiquaar André Swertz, die het boek kocht in opdracht van een particuliere verzamelaar, had 's middags in het radio-programma van de NOS nog gezegd dat hij tot tienduizend gulden zou gaan, de prijs van een goede tweedehands auto. „Ik had dat bedrag

ook achterop mijn catalogus geschreven. Wanneer mij gevraagd werd: 'Wat geef je voor Elsschot?', wees ik op mijn catalogus. Ik had het al meer rondgestrooid, gewoon omdat ik het achterste van mijn tong niet kon laten zien. Ik wilde dat boek per se hebben. Hoe ver ik zou gaan, wist ik nog niet. Het enige waarvan ik zeker was, was dat mijn opdrachtgever mijn koers zou varen. Misschien dat ik nog tot 24 duizend was gegaan, maar ik denk wel dat het mijn laatste bod zou zijn geweest. Ik heb mijn opdrachtgever zelden zo blij gezien. Wie het is, mag ik niet zeggen, maar het is een Elsschot-fanaat.”

„Ik heb heel agressief geboden. Dat had ik niet van te voren bedacht. Ik had geen idee dat ik tijdens de veiling zo tekeer zou gaan. Bij tweeduizend gulden ben ik in één keer naar acht mille omhoog gesprongen, en bij tienduizend naar vijftien, om te laten zien: 'Jongens, jullie maken toch geen kans.' Het was wel een beetje bluf van mij, maar het heeft gewerkt, want de derde keer dat ik een sprong maakte, van 18 naar 21 mille, bleef het stil. Mijn tegenbieder was De Slegte.”

Toen enkele jaren geleden een luxe-exemplaar van 'De avonden' van Gerard Reve op een veiling tien mille op-

■ André Swertz met twee luxe-exemplaren van 'Villa des roses'. „Een particulier beleeft er meer plezier aan dan wanneer ze in een museum liggen”, zegt hij. FOTO: WILL DEKKERS

bracht, stond Nederland op zijn achterste benen. Volgens André Swertz is dit exemplaar van 'Villa des Roses' nog belangrijker. „Een boek als dit heeft geen prijs, nog veel minder dan 'De avonden', zegt hij met nadruk. „Elsschot is een van de grootste schrijvers uit het Nederlandse taalgebied, en het gaat hier om zijn beste boek. Misschien is 'Lijmen' het bekendst, maar ik sla 'Villa des Roses' hoger aan. En daar komt nog bij dat opdrachtexemplaren van Elsschot heel weinig voorkomen. Ik heb laatst een eerste druk van 'Een

ontgoocheling', met alleen maar de handtekening van Elsschot, aan een Nederlandse particulier verkocht voor tweeduizend gulden.”

„De taxatie van Beijers was onzinnig laag. Een richtprijs van 4 à 5 mille was beter geweest. Dan worden de mensen, die afgaan op wat er in de catalogus staat, niet op het verkeerde been gezet.”

„Officieel bestaan er van 'Villa des Roses' tien luxe-exemplaren, maar of Van Dishoeck, de uitgever, ze ook allemaal in perkament heeft laten binden, durf ik niet te zeggen,

want het was een zuinige man,” aldus André Swertz. „Uit de onlangs verschenen uitgave van de Brieven van Elsschot blijkt dat Elsschot zelf ook niet wist waar de luxe-exemplaren waren terechtgekomen. Ik weet er nu drie te zitten. Nummer één, het exemplaar van de uitgever, bevindt zich bij een verzamelaar in Leiden. Het exemplaar voor Anna Christina van der Tak is nummer 2, en dan heb ik hier ook nummer 4. Dat stond ook bij Beijers in de catalogus, en dat heb ik eveneens gekocht, voor acht mille.”

„Over nummer één heb ik indertijd nog met de eigenaar gecorrespondeerd: of hij zijn exemplaar niet in de verkoop wilde doen. Het zou dan tenminste voor twintig mille moeten worden aangeboden. Maar de verkoper voelde daar niet voor. Hij wilde zijn boek liever houden.”

Vraag aan André Swertz: hoort zo'n uniek exemplaar van 'Villa des roses' eigenlijk niet in een museum of bibliotheek, in plaats van bij een liefhebber in de kast te staan?

„Ik denk dat een particulier er meer plezier aan beleeft dan wanneer het in een openbare verzameling wordt gestald, waar het misschien twee keer wordt tentoongesteld en niemand weet dat het daar is, en de conservator de enige is die zijn schat kan koesteren,” zegt de Utrechtse antiquaar uitdagend.

„En daarbij heb ik niet de indruk dat het Letterkundig Museum in Den Haag, of, wat nog meer voor de hand had gelegen, het Letterkundig Museum uit België, geïnteresseerd was. Er is na afloop van de veiling tenminste niemand uit die hoek naar mij toegekomen.”